פאקטען וועגען די פאגראמען און שחיטות וואס די דייטשען האבען געמאכט איבער א רוהיגער בעפעלקערונג

THE DAILY HEBREW JOURNAL

L. WINBERG, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY

— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., Ltd. —

281-253 Queen Street West   Telephone Adelaide 3967

SUBSCRIPTION RATES: $3 00 PER YEAR
SINGLE COPY 2c.

Entered as Second Class Mail Matter at G P O Toronto, Ontario January 22nd, 1913

„Business is business“

„ביזנעס איז ביזנעס“, אדער ווי עס הייסט אין אידיש „געשעפט איז געשעפט“, דאס איז די הערשענדע דאקטרין אין אונזער היינטיגער ארדנונג. אין דער געזעלשאפט, אין דער געזעלשאפטליכער וויסענשאפט, אין דער עקאנאמיע. איבעראל איז דיעזער געזעץ פערהייליגט, א הייליגקייט, וועמענס קדושה מען טאר ניט בעריהרען. „געשעפט איז געשעפט“ איז ני לאזונג, און אלעס איז נארום רעכט און כשר. ווען איינער גנב'עט צעהן סענט פאר א ברויט, איז די לייכסטע שטראף וואס דאס היגע געזעץ וויסט, יז וועניגסטענס א חודש פערשפארט זיין און אבגעריסען צו זיין פון דער פרייער וועלט, גנבעט אבער דער מענש ניט קיין צעהן סענט צו שטילען זיין הונגער, נאר ער גנבעט אויף א גרויסען מאסשטאב, און דורך פערשיעדענע קאמבינאציעס דערגרייכט די סומע צו מיליאנען, דאן איז ע ראן אנגעזעהענער מיטגליעד אין דער געזעלשאפט, מען דעקארירט איהם מיט מעדאלען אויף דער ברוסט, מען גיט איהם טיטלען, און אלע רעספעקטירען איהם. דאס ןנזאמלען מיליאנען אויף אזא אופן רייסט שוין ניט מעהר קיין אונגערעכטיגקייט, ער האט דאך עס ערווארבען דורך געשעפטס־פעהיגקייט, און „געשעפט איז געשעפט“.

„געשעפט איז געשעפט“, דאס איז די הערשענדע דאקטרין אויף יעדען געביעט פון אונזער עקאנאמיש־פאליטישען לעבען, אבער מיט איין אויסנאהמע. אין יעדען מענשען געפינט זיך דער נאטירליכער אינסטינקט צו הועלען דערהגרייכען פרעסטיזש, און פיהרט דער וועג צו פרעסטיזש דורך דעם, וואס מען זאל מוזען ווערען א מוסר־זאגער, און פארוואורפען אנדערע, אז אין זייער ארינציפ „געשעפט איז געשעפט“ גערן זיי שוין אוועק צו ווייט, טהוט מען דאן עס, אבער דאס מיינט נאך ניט, אז מען ווענדעט אן דעם מוסר־השכל אויך אויף די אייגענע געשעפטען, פאר די אייגענע אינטערעסען. צו זיין א מוסר־זאגער פאר יענעם, דאס שאדעט ניט, ווען אבער מען דארף דעם מוסר אנווענדען פאר זיך, בלייבט טאקע דער מוסר — מוסר, און מען טהוט אליין, ווי אזוי עס לוינט זיך בעסער.

דיעזע אלע אמת'ן פערשטעהען שוין לאנג פיעלע, די אלע וועלכע שרעקען זיך נים אב פאר קיין „גנטשקעס“, אפילו פאר „גנטשקעס“ וועלכע מען דערלאנגט אונז אלס אנקענומענע בלים פון דער אנגענומענער בורזשואזער פאליטישער עקאנאמיע, די ברייטע מאסען בעגרייפען אבער דיעזע אמת'ן נאך אלעס נים, אבוואהל מיר האבען אויף שריט און טריט ביישפיעלען פון דיעזער ערשיינונג. און האט נאך ווער געקאנט צווייפלען אין דעם גרויסען ל י ג ע ן פון „געשעפט איז געשעפט“, האט עס די לעצטע חזיר־פלייש אונטערזוכונג, וועלכע קומט יעצט פאר אין אונזער סיטי האל מעהר ווי איבערציינט.

זייט די מלחמה קומט פאר, און ענגלאנד האט ארקאניזירט איהרע גרויסע ארמייען איז אין ענגלאנד געווארען א גרויסער פערלאנג אויף עסענווארג, בעזונדערס אויף פליישען, און צווישען דעם לעצטען אויך אויף געריכערט חזיר־פלייש, דאס וואס מען רופט אן „בייקאן“, און דער כבוד צו בעזארגען ענגלאנד מיט דיעזען ארטיקעל איז אויפגעפאלען אויף קאנאדע, וועלכע האט דעם ארטיקעל לרוב. האט אבער פאסירט איין זאך. די אלע גרויסע רעגיערונגס־קאנטראקטען אויף דיעזען ארטיקעל זענען אוועקגעגעבען געווארען צו איין פירמע, צו דער וויליאם דייווים קאמפאניע פון וועלכער סער דזשאזעף פלאוועל איז פרעזידענט, און אזוי שנעל ווי דיעזע פירמע האט בעקומען דעם קאנטראל, זענען די פרייזען אויף דיעזען ארטיקעל געשטיעגען שרעקליך אי אין ענגלאנד און אין קאנאדע זעלבסט, און פון דיעזען שטייגען איז געוועזען דער רעזולטאט איין זאך, דער וויליאם דייווים קאמפאניעס מיליאנען האבען אנגעהויבען צו וואקסען ווי אויף הייוען, און אין יאהר 1916 אליין האט דיעזע קאמפאניע געמאכט בלויז פון חזיר־פלייש א מיליאן און א האלב דאלאר, חוץ גרויסע פראפיטען פון אנדערע ארטיקלען, וואלט די זאך אפשר ארונטערגעגאנגען גלאטיג, ווען דער יקרות וואלט ניט געוועזען אזוי גרויס. איז אבער די רעגיערונג געצוואונגען געווארען דורך יקרות־געשריי צו בעשטימען א קאמיסיע אונטערצוזוכען די אורזאכען פון דעם יקרות, און דערווייל זענען ארויסגעבראכט געווארען די פאקטען וועגען די ריעזיגע פראפיטען פון דער וויליאם דייווים קאמפאניע, און א ברייטערע אונטערזוכונג האט געמוזט אנגעהויבען אנגעפיהרט צו ווערען וועגען די געשעפטען פון דיעזער קאמפאניע, און אז עס געהט איינעם, געהט עס פון אלע זייטען. דארף זיך מאכען אז דער פרעזידענט סער פלאוועל, זאל אויך זיין דער פארזיצענדער פון דער „מונישאן באארד“, א פאטריאטישעגעזעלשאפט צו בעזארגען ענגלאנד מיט געווער שום־מאטעריאלען, און דער זעלבער פלאוועל איז, איינמאהל שטראפענדיג די אמוניציע־פאבריקאנטען ווארום זיי רייסען אזעלכע הויכע פרייזען, און עס קימערט זיי גאר ניט די ליעבע צום לאנד, ארוים מיט א פארציע מוסר, אז אין אזא צייט דארף מען געדענקען אז „טו העל וויטה פראפיטס“.

די גאנצע צייט וואס די אונטערזוכונג קומט פאר, אין סיטי האל, האט מען אלין געהאלטען אין אויסהערען זייטיגע מענשען, לעצטען שבת אבער, האט מען אויפ'ן פערהער גענומען זיין עקסעלענץ סער פלאוועל'ן זעלבסט. ער האט טאקי ניט געלייקענט זיין בעריהמטע פראזע, פון „טו העל וויטה פראפיטס“, אבער . . . קיין תירוץ האט ער ניט געגעבען, און מען מעג שוין אליין פערשטעהן דאס ניט־דערזאגטע. אנדערע טארען טאקען נים מאכען קיין מלחמה־פראפיטען, עס איז ניט פאטריאטיש, אבער אליין, און אייגענע קאמפאניע מאכט ניט אוים, ווען מען שפארט אב עטליכע מיליאנען דאלאר.

סער פלאוועל האט אין איין וועגם אויך דערצעהלט, אז זיין קאמפאניע איז אין 1892 געגרינדעט געווארען אין גאנצען מיט א קאפיטאל פון א פערטעל מיליאן, און גאט צו דאנקען, זיי האבען זיך ניט אויף וואס צו בעקלאגען, ביי וועמען אין די קעשענעס עס זענען געווארען לעבער, ביי זיי נים, און פון דער מלחמה געווים נים.

זייט די אונטערזוכונג קומט פאר, שטורעמט די פרעסע פון לאנד מיט די שוידערליכע (?) ענטדעקונגען, און מען קען זאגען, אז קיין מענש שמעהט יעצט נים אזוי אין דער עפענטליכקייט ווי סער פלאוועל און זיין קאמפאניע. מען פראטעסטירט, מען פאדערט זיין אראבזעצונג, זיין רעזיגנאציע פון דער „מונישאן באארד“, אבער עס ווילט זיך די אלע שרייער געבען בלויז איין ענטפער. — איהר האט כשר פערדיענט, דאס וואס איהר האט יעצט.

פאר יאהרען און יאהרען איז פערהייליגט געווארען דער פרינציפ פון געשעפט, מען האט אונז מכבוד געוועזען מיט דער תורה פון „לעסי־פעיר“, און יעצט שניידט מען די פראדוקטען פון דער זריעה, וואס מען האט פערזיים.

מען האט פערבאטען קליינע גנבה'לאך, און פערהערליכט די קונסט פון גרויסע גנבות. מען האט געפרעדיגט פאר אנדערע, און דיעזער מוסר איז געוועזען א תירוץ פאר מעגען אליין טהאן מעשה סדום. די רעזולטאטען דערפון געניסט מען יעצט, און כל זמן דער הערשענדער פרינציפ וועט בלייבען די הערשענדע דאקטרין, וועט פלאוועל נים זיין דער איינציגער וואס וועט אזוי האנדלען.

דער נעהיימניספולער אינזעל פון סאוטה אמעריקא

ווייט אין סאוטה אמעריקא געפינט זיך אן אינזעל מיט דעם נאמען „איסטער איילענד“. דיעזער אינזעל בעשטעהט פון א קליין שטיקעל לאנד וואס ליעגט ביי דעם פאסיפישען אקעאן, ארום 2 טויזענד מייל ווייט פון דעם סאוטה אמעריקאנישען ברעג.

אין דער וויסענשאפטליכער וועלט איז יעצט דיעזער אינזעל געווארען דיא גרעסטע רעטעניש. פון דיא פערבליעבענע בייגער פון די מענשען וואס האבען אמאהל ...

[illegible]